

Олена Миколаївна Василенко
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-4935-0258>
кандидатка педагогічних наук, доцентка
доцентка кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет
Хмельницький, Україна
vasilenko.dm@ukr.net

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРОТЯГОМ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто динаміку розвитку навчально-професійної мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей (психологів, педагогів, соціальних працівників) протягом навчання в закладах вищої освіти. З'ясовано, що здобувачі першого курсу проявляють зацікавленість до навчально-пізнавальної діяльності, а здобувачі старших курсів в більшій мірі орієнтовані на навчально-професійну діяльність. Визначено, що на розвиток навчально-професійної мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей впливає їхня професійна спрямованість, задоволення процесом навчання та чіткі цілі навчальної діяльності. Обґрунтовано необхідність створення психолого-педагогічних умов для розвитку навчально-професійної мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей у процесі їх професійної підготовки.

Ключові слова: мотивація, навчально-професійна мотивація, здобувачі соціономічних спеціальностей, психолого-педагогічні умови, заклад вищої освіти.

Вступ. На сучасному етапі суспільного життя перед українськими закладами вищої освіти (далі – ЗВО) постають нові завдання, пов'язані зі зміненими соціальними умовами (пандемія COVID 19, повномасштабне вторгнення держави-агресорки, зростання рівня безробіття тощо). Такі умови викликають необхідність формування компетентних майбутніх фахівців соціономічного профілю (психологів, педагогів, соціальних працівників) та розвиток у них особистісних і професійно значущих якостей (рішучість, впевненість в собі, активність, ініціативність, мобільність, відповідальність, самостійність, здатність до саморозвитку і самовдосконалення тощо). Тому одним з важливих завдань діяльності керівництва та науково-педагогічних працівників ЗВО є розвиток навчально-професійної мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей як чинника їх успішного навчання і формування професійної компетентності.

Для майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей надзвичайно важливо бути підготовленими до мінливих умов професійної діяльності, оволодіти необхідним обсягом знань в різних галузях, засвоїти нові ідеї та інноваційні технології, оскільки їхня робота в майбутньому буде спрямована на тісну взаємодію з отримувачами соціально-психологічних та педагогічних послуг в системі міжособистісних відносин, що позначиться не лише на якості надання цих послуг, але й на професійній самореалізації самих фахівців.

Проблема розвитку навчально-професійної мотивації здобувачів вищої освіти в науці не є новою. Теоретико-прикладні аспекти розвитку мотивації до навчання студентської молоді розглянуті в працях науковців: С. Занюка (психологічні закономірності керування мотивацією учіння студентів), О. Коханка та М. Скиби (мотиви вибору майбутньої професії та управління навчально-професійною мотивацією студентів), І. Мартич та І. Нікітіної (формування професійної мотивації студента як детермінанти його творчого розвитку і працевлаштування), Т. Садової (особливості розвитку мотивації пізнавальної діяльності студентів в умовах кредитно-модульного навчання), Л. Сердюк (чинники внутрішньої мотивації учіння студентів), Н. Черняк (формування мотивації студентів до навчання у ЗВО) та багатьох інших.

Особливостям розвитку навчально-професійної мотивації майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей присвячені наукові дослідження Т. Бубряк, Ж. Вірної, І. Галян, О. Галян, В. Дуб, Л. Міхеєвої та інших вчених.

Так, Т. Бубряк (2013) визначає основні чинники вибору професії «психолог» та розглядає динаміку розвитку навчальної мотивації у студентів-психологів під час навчання у ЗВО.

Ж. Вірна (2003), досліджуючи мотиваційно-смыслову регуляцію у професіоналізації психолога з'ясувала, що навчальну мотивацію майбутніх психологів складають такі групи мотивів, як: внутрішні, зовнішні, особистісні. Внутрішні мотиви проявляються в інтересі до пізнання, надають здобувачу впевненості в собі, підвищують його самооцінку, самоповагу тощо. До зовнішніх мотивів належать: широкі соціальні мотиви (обов'язок перед суспільством, батьками; орієнтація на майбутню діяльність; самовдосконалення, саморозвиток у процесі навчання); вузькі особистісні мотиви (прагнення до гарних оцінок, до лідерства і престижу); негативні мотиви (мотиви уникнення неприємностей). Особистісні мотиви спонукають здобувачів до отримання нових знань і є найважливішими у розвитку навчальної мотивації майбутніх психологів.

Л. Міхеєва (2005) розглядає навчальну мотивацію майбутніх вчителів як ієрархічну систему внутрішніх і зовнішніх мотивів. На її думку, до внутрішніх мотивів належать спонукання, в основі яких лежить задоволення від процесу та безпосередніх результатів навчальної діяльності, а до зовнішніх – мотиви учіння, які не стосуються змісту, процесу та результатів навчальної діяльності, а з'являються під впливом відносин, що існують між особою та оточуючим середовищем.

В. Дуб та І. Галян (2012) вважають, що навчально-професійна мотивація майбутніх педагогів є сукупністю мотивів (пізнавальних, соціальних, професійних) та основною причиною зацікавленого ставлення до навчання як основи професійної діяльності. Структура мотивів здобувачів, що формується в період навчання, є стрижнем особистості майбутніх фахівців і тому розвиток позитивних навчально-професійних мотивів діяльності є невід'ємною складовою процесу формування педагогічної майстерності.

Наведені нами наукові праці демонструють значні здобутки вчених у питаннях розвитку навчально-професійної мотивації здобувачів вищої освіти, що становить для нас теоретичну основу дослідження. Проте існує необхідність у дослідженні динаміки розвитку їх навчально-професійної мотивації протягом навчання в ЗВО.

З огляду на це, **метою статті** є дослідження динаміки розвитку навчально-професійної мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей протягом навчання в ЗВО.

Методи дослідження: аналіз, синтез та систематизація наукових джерел з проблеми розвитку навчально-професійної мотивації та підготовки майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей у ЗВО.

Сутність поняття «мотивація». На думку М. Скиби та О. Коханка (2007, с. 91), мотивація є системою мотивів, що спонукає людину до певних форм діяльності або поведінки. Саме мотивація задає і спрямованість, і характер, і здібності особистості, здійснюючи цілеспрямований вплив на них.

За С. Гончаренко (1997, с. 48), поняття «мотивація» слід визначати як систему мотивів, стимулів чи чинників, що детермінують конкретну діяльність і поведінку людини. Мотивація охоплює мотиви, потреби, цілі, наміри, переживання людини тощо.

У своєму дослідженні І. Нікітіна та І. Мартич (2010) розглядають мотиваційну сферу здобувачів вищої освіти як найменш піддатливу до управління. Дослідники вважають, що на неї діє комплекс зовнішніх і внутрішніх мотивів, які доповнюють один одного і вступають у суперечність один з одним. Тому організація і зміст діяльності здобувачів безпосередньо впливають на розвиток їх навчально-професійної мотивації, яка не є однорідною, а залежить від багатьох соціальних і психологічних факторів та системи ціннісних орієнтацій здобувачів. У свою чергу, інтенсивність розвитку навчально-професійної мотивації залежить від того, якою мірою система цінностей здобувачів вищої освіти співвідноситься із системою цінностей суспільства.

Т. Садова (2011) вважає, що внутрішня позитивна мотивація навчальної діяльності є головною рушійною силою в розвитку активності здобувачів вищої освіти, оскільки формується під впливом потреби в отриманні знань, розвитку пізнавальних інтересів та досягненні найкращих результатів навчання.

Характеристика процесу розвитку мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей. Досліджуючи динаміку розвитку навчальної мотивації майбутніх психологів протягом навчання в ЗВО Т. Бубряк (2013) робить висновок, що для здобувачів першого курсу домінуючим є прагнення до

спілкування, певних змін у житті, побудова кар'єри, а в здобувачів третього і четвертого курсів переважають наміри і бажання, пов'язані з груповою приналежністю, тобто разом з групою вони прагнуть знайти своє місце у житті. Протягом навчання на третьому курсі у здобувачів спостерігається певний спад професійної перспективи, оскільки вони спробували себе в професії під час проходження практики, зіштовхнулись з першими труднощами та відчули усі нюанси майбутньої професійної діяльності.

На підтвердження результатів досліджень Т. Бубряка, науковець С. Занюк (2004) стверджує, що в структурі навчальної мотивації здобувачів першого та другого курсів переважають зовнішні мотиви (соціальний престиж, матеріальний добробут, комунікація з оточуючими людьми тощо). А внутрішні мотиви є недостатньо розвиненими і тому протягом навчання в ЗВО відбувається зниження навчальної мотивації здобувачів.

Здійснивши емпіричне дослідження динаміки формування навчально-професійних настанов у майбутніх соціальних працівників під час навчання в ЗВО колектив дослідників Л. Романовська, Ю. Бриндіков, О. Човган, К. Олійник, О. Василенко та Т. Кравчина (Романовська та ін., 2020) дійшли висновків, що протягом навчання в ЗВО у здобувачів спостерігається не лише позитивна динаміка змін у формуванні особистісних якостей, але й у розвитку їхньої готовності до майбутньої професійної діяльності. Науковці встановили, що здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» виявляють в більшій мірі готовність до сприймання майбутніх подій, форм реагування на них, стратегій розв'язання професійних задач, тобто у них набагато краще сформовані навчально-професійні настанови, ніж у їхніх колег, які навчаються на молодших курсах.

Також за результатами проведеного дослідження вчені з'ясували, що здобувачі першого курсу мають досить низькі показники сформованості навчально-професійних настанов. Це явище є зрозумілим, оскільки навчаючись на першому курсі здобувачі ще не зовсім добре усвідомлюють свої майбутні професійні обов'язки та функції, не бачать зв'язку між отриманими теоретичними знаннями і майбутніми професійними діями (Романовська та ін., 2020).

Досліджуючи особливості розвитку мотивації до навчання здобувачів вищої освіти спеціальності «Психологія» О. Галян (2013) робить висновок, що протягом навчання в ЗВО у майбутніх психологів тісно переплітаються прагнення до самореалізації та самоствердження за допомогою соціальних мотивів та тенденції до самоактуалізації на основі потреби зрозуміти власне «Я» і свої внутрішні мотиви. Дослідник стверджує, що домінуючими у майбутніх психологів є внутрішні мотиви, які спрямовані на самореалізацію та прагнення надавати психологічну допомогу іншим при високому почутті відповідальності за результати своєї діяльності.

Проведене нами у 2019-2020 навчальному році емпіричне дослідження особливостей розвитку особистісних якостей і навчально-професійних настанов у 88 студентів-психологів першого, третього та п'ятого курсів Хмельницького національного університету (далі – ХНУ) дозволило зробити висновок, що у студентів-психологів першого курсу переважали низькі та середні рівні розвитку суб'єктивного контролю над життєвими ситуаціями. В майбутніх психологів третього курсу були виявлені середні та високі рівні розвитку суб'єктивного контролю. А студенти-психологи магістерського рівня вищої освіти показали високі рівні розвитку суб'єктивного контролю над життєвими ситуаціями.

Дослідження такої особистісної риси, як асертивність показало, що більшість студентів-психологів першого та третього курсів навчання володіли середнім і високим рівнем розвитку асертивності. А у студентів-психологів магістерського рівня вищої освіти були виявлені переважно високі рівні розвитку асертивності.

Емпіричне дослідження схильності студентів-психологів до певного виду професійної діяльності показало, що майбутні психологи першого та третього курсів виявили уміння, позитивне ставлення та професійні переваги до таких типів професій, як «людина-людина» і «людина-природа». У той час, як студенти-психологи магістерського рівня вищої освіти виявили схильність до типу професій «людина-людина».

Таким чином, результати проведеного емпіричного дослідження дозволили нам стверджувати, що існує позитивна динаміка змін не лише у розвитку особистісних якостей студентів-

психологів (рішучість, впевненість у собі, незалежність, соціальна значимість, автономність, самоконтроль та контроль над важливими життєвими ситуаціями), але й у розвитку їх навчально-професійних настанов (Василенко, 2019).

На підставі результатів емпіричних досліджень Л. Сердюк (2014) визначила чотири типи спрямованості навчальної мотивації здобувачів вищої освіти:

- 1) самореалізація;
- 2) психологічне благополуччя;
- 3) примус;
- 4) амотивація.

Самореалізацію та психологічне благополуччя дослідниця відносить до внутрішньої мотивації, що зумовлена творчою спрямованістю особистості, прагненням до саморозвитку, досягнення високого статусу тощо. А примус та амотивація зумовлені різними обставинами життя здобувача вищої освіти і є зовнішньою мотивацією, що супроводжується психологічним дискомфортом, низькою задоволеністю навчанням або байдужістю до нього.

Л. Сердюк впевнена у тому, що типи мотивації відрізняються за виразністю особистих детермінант і цінності навчальної діяльності для кожного окремого здобувача. На думку дослідниці, приналежність до певного типу спрямованості навчальної мотивації є показником потреби здобувача в особистісному зростанні та подальшій професійній діяльності в межах обраної спеціальності (Сердюк, 2014).

На думку А. Кілянчука (2021), розвиток навчальної мотивації здобувачів протягом навчання в ЗВО обумовлений змістовними перетвореннями навчальної діяльності: від провідної пізнавальної діяльності на перших курсах до навчально-професійної діяльності на випускних курсах. Дослідник стверджує, що висока гнучкість мотиваційного компоненту навчання та його вплив як на особистість самого здобувача, так і на його навчальну активність зумовлюють необхідність врахування не тільки особистісних якостей і властивостей студентів, але й особливості умов їхнього навчання та напряду професійної підготовки.

Умови розвитку навчально-професійної мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей. До умов, які впливають на формування навчальної мотивації здобувачів вищої освіти Н. Черняк (2013) відносить наступні:

- 1) професійна компетентність викладача;
- 2) ставлення викладача до здобувача як до компетентної особистості;
- 3) сприяння самовизначенню здобувача та розвитку у нього позитивних емоцій;
- 4) організація навчання як процесу пізнання; використання методів, які стимулюють навчальну діяльність здобувачів;
- 5) усвідомлення здобувачами цілей навчання;
- 6) професійна спрямованість навчальної діяльності;
- 7) доступність змісту навчального матеріалу та створення ситуації успіху для невпевнених у своїх силах здобувачів.

На думку І. Нікітіної та І. Мартич (2010), основними психолого-педагогічними умовами, які впливають на формування професійної мотивації здобувачів вищої освіти є:

1. Формування у здобувачів ціннісних орієнтацій, що пов'язані з професійною діяльністю.
2. Активізація розвитку професійно важливих якостей, здатності здобувачів до саморегуляції поведінки тощо.
3. Створення ситуації успіху та усвідомлення здобувачами особистісного потенціалу на високому рівні реалізації своїх здібностей, а не на рівні зниження вимог до них.
4. Врахування у навчальному процесі ЗВО тих факторів, що навчальна діяльність визначається вимогами навчального курсу та можливостями зони актуального і найближчого розвитку кожного здобувача.

На нашу думку, до основних умов розвитку навчально-професійної мотивації майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей належать:

1. Використання активних методів навчання, які допоможуть посилити мотивацію до навчальної діяльності здобувачів, поглибити їх знання, розширити їх інтереси, розвивати творчі ідеї тощо.

2. Активізація розвитку особистісних і професійно важливих якостей здобувачів.

3. Розвиток у здобувачів ціннісних орієнтацій, прагнень до самовдосконалення і самореалізації.

4. Створення ситуації успіху та усвідомлення здобувачами власної професійної спрямованості.

Висновки. Отже, аналіз наукових праць, присвячених вивченню динаміки розвитку навчально-професійної мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей та результати власних емпіричних досліджень дозволяють зробити висновок, що протягом навчання в ЗВО у здобувачів відбуваються позитивні зміни в розвитку мотивації до навчання та навчально-професійних настанов. Нами з'ясовано, що у здобувачів соціономічних спеціальностей молодших курсів наявні досить низькі рівні розвитку навчально-професійних настанов, а здобувачі магістерського рівня вищої освіти виявляють стійку мотивацію до розв'язання професійних задач, тобто у них набагато краще розвинені навчально-професійні настанови.

Підсумовуючи результати дослідження можемо зробити висновок, що на розвиток мотивації до навчально-професійної діяльності здобувачів соціономічних спеціальностей впливає їхня професійна спрямованість, задоволення самим процесом навчання та чіткі цілі навчальної діяльності. Тому одним з важливих завдань організації освітнього процесу в ЗВО є створення психолого-педагогічних умов для розвитку навчально-професійної мотивації здобувачів та підготовки їх до професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та перевірці психолого-педагогічних умов, які впливають на формування навчально-професійної мотивації здобувачів соціономічних спеціальностей.

Література

Бубряк Т. Ю. Проблема мотивації вибору професії «психолог». *Проблеми сучасної психології*. 2013. № 19. С. 64-75.

Василенко О. М. Дослідження динаміки формування навчально-професійних настанов у студентів-психологів. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. Львівська педагогічна спільнота. Львів, 2019. № 16 (16). С. 14-20.

Вірна Ж. П. Мотиваційно-смилова регуляція у професіоналізації психолога : монографія. Луцьк: Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. 320 с.

Галян О. І. Мотиваційний аспект професійного вибору майбутніх психологів (на прикладі студентів центру перепідготовки). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2013. № 2. С. 194-202.

Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

Дуб В. Г., Галян І. М. Навчально-професійна мотивація майбутніх педагогів як складова їх професійного становлення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2012. Вип. 2(2). С. 415-423.

Занюк С. С. Психологічні закономірності керування мотивацією учіння студентської молоді : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2004. 20 с.

Кілянчук А. Особливості розвитку навчальної мотивації у студентів протягом навчання в закладі вищої освіти. *Збірник наукових праць молодих вчених*. Хмельницький : ХІСТ, 2021. № 6. С. 177-184.

Міхєєва Л. В. Формування мотивації вивчення педагогічних дисциплін майбутніми вчителями праці і професійного навчання: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2005. 230 с.

Нікітіна І. В., Мартич І. В. Формування професійної мотивації студента як детермінанти його творчого розвитку і працевлаштування. *Вісник НТТУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2010. Вип. 1. С. 206-211.

Садова Т. А. Розвиток мотивації пізнавальної діяльності студентів в умовах кредитно-модульного навчання. *Наука і освіта: науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України*. 2011. № 4. С. 364-367.

Сердюк Л. З. Чинники внутрішньої мотивації учіння студентів ВНЗ. *Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія*. Чернівці : Чернівецький національний університет. 2014. Вип. 679. С. 148-156.

Скиба М. Є., Коханко О. М. Теорія і практика професійно-орієнтаційної роботи з молоддю : навчальний посібник. Хмельницький : ХНУ, 2007. 322 с.

Черняк Н. Формування мотивації студентів до навчання у ВНЗ. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2013. № 38-39. С. 388-393.

Romanovska L., Bryndikov Yu., Chovgan O., Oliynyk K., Vasylenko O., Kravchyna T. Dynamics of educational and professional attitudes formation of future social workers during studying at higher educational institution. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Volume 12. Issue 3. P. 369-387.

References

Bubriak, T. Yu. (2013). The problem of motivation for choosing the profession of psychologist. *Problems of modern psychology*. № 19. 64-75. (ukr).

Cherniak, N. (2013). Formation of students' motivation to study at the university. *Problems of engineering and pedagogical education*. № 38-39. 388-393. (ukr).

Dub, V. H., & Halian, I. M. (2012). Educational and professional motivation of future teachers as a component of their professional development. *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Psychological series*. Issue 2(2). 415-423. (ukr).

Halian, O. I. (2013). Motivational aspect of future psychologists' professional choice (on the example of students of the retraining centre). *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Psychological series*. № 2. 194-202. (ukr).

Honcharenko, S. (1997). *Ukrainian Pedagogical Dictionary*. Kyiv: Lybid. (ukr).

Kilianchuk, A. (2021). Peculiarities of the development of academic motivation in students during their studies at a higher education institution. *Collection of scientific works of young scientists*. Khmelnytskyi: KHUST. № 6. 177-184. (ukr).

Mikheieva, L. V. (2005). Formation of motivation for studying pedagogical disciplines by future teachers of labour and vocational training : Extended abstract of PhD thesis. Vinnytsia. (ukr).

Nikitina, I. V., & Martych, I. V. (2010). Formation of professional motivation of students as a determinant of their creative development and employment. *Bulletin of NTTU-KPI. Philosophy. Psychology. Pedagogy*. Issue 1. 206-211. (ukr).

Romanovska, L., Bryndikov, Yu., Chovgan, O., Oliynyk, K., Vasylenko, O., Kravchyna, T. (2020). Dynamics of educational and professional attitudes formation of future social workers during studying at higher educational institution. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. Volume 12. Issue 3. 369-387. (eng).

Sadova, T. A. (2011). Development of motivation of cognitive activity of students in the conditions of credit-modular education. *Science and Education: Scientific and Practical Journal of the Southern Scientific Centre of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. № 4. 364-367. (ukr).

Serdiuk, L. Z. (2014). Factors of intrinsic motivation of university students' learning. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Pedagogy and psychology*. Chernivtsi: Chernivtsi National University. Issue 679. 148-156. (ukr).

Skyba, M. Ye., & Kokhanko, O. M. (2007). Theory and practice of vocational guidance work with young people : a textbook. Khmelnytskyi: KHNU. (ukr).

Vasylenko, O. M. (2019). Research of the dynamics of formation of educational and professional attitudes in psychology students. *Ukrainian psychological and pedagogical scientific collection*. Lviv Pedagogical Community. Lviv. № 16 (16). 14-20. (ukr).

Virna, Zh. P. (2003). Motivational and semantic regulation in the professionalisation of a psychologist: a monograph. Lutsk: Editing and publishing house. 'Vezha' of Lesya Ukrainka Volyn State University. (ukr).

Zaniuk, S. S. (2004). Psychological regularities of managing the motivation of students' learning : Extended abstract of PhD thesis. Kyiv. (ukr).

DYNAMICS OF DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL MOTIVATION OF STUDENTS IN SOCIONOMIC PROFILE DURING THEIR STUDIES AT A HIGHER EDUCATION INSTITUTION

The article investigates the dynamics of development of educational and professional motivation of students of socio-economic specialities (psychologists, teachers, social workers) during their studies in higher education institutions. It has been found that in the first days of studying, almost every student shows interest in the chosen profession, tries to complete academic tasks in good faith, and seeks to create a new circle of acquaintances. However, after a while, some students begin to show indifference to their studies, losing interest in attending classes and completing individual independent tasks. The reason for this may be not only the imperfection of the organisation of the educational process in a higher education institution, but also the peculiarities of the educational and professional motivation and cognitive mental processes of applicants.

The analysis of the scientific literature has made it possible to determine that first-year students are interested in educational and cognitive activities, while senior students are more focused on educational and professional activities. During their studies at a higher education institution, students not only experience positive dynamics of changes in the formation of personal qualities, but also improve their readiness for future professional activities.

It has been determined that the development of educational and professional motivation of applicants for socio-economic specialities is influenced by their professional orientation, satisfaction with the learning process and clear goals of educational activities.

The article determines that the high flexibility of the motivational sphere of students affects their learning activity. This necessitates taking into account the personal qualities of students when developing learning conditions and the direction of their professional training. The author of the article concludes that it is necessary to create psychological and pedagogical conditions for the development of educational and professional motivation of students of socio-economic specialties and their preparation for professional activity.

Key words: *motivation, educational and professional motivation, students of socio-economic specialities, psychological and pedagogical conditions, higher education institution.*

Стаття надійшла до редакції / Received 01.08.2024

Прийнята до друку / Accepted 25.10.2024

Унікальність тексту 86 % («StrikePlagiarism» ID 330069818)

© Василенко Олена Миколаївна, 2024.